

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

Βελτίωση του καθορισμού ανιθαγένειας στο προσφυγικό πλαίσιο

Ποιο είναι το θέμα;

Τι μπορώ να κάνω ως επαγγελματίας πρώτης γραμμής προσφύγων;

Τι χρειάζεται να αλλάξει στο επίπεδο πολιτικής;

Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα και επιπλέον πηγές

Ποιο είναι το θέμα;

Η αποτυχία διευθέτησης της ανιθαγένειας στα πλαίσια υποδοχής και καθορισμού του προσφυγικού καθεστώτος μπορεί **να θέσει ανθρώπους σε κίνδυνο** και να προκαλέσει σοβαρές **παραβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων**:

- ➔ **Παραβίαση προτύπων για τις Συνθήκες Υποδοχής:** Ενδέχεται να απαιτείται από τους ανιθαγενείς πρόσφυγες να παραμένουν σε κέντρα υποδοχής για παρατεταμένες περιόδους λόγω της αβεβαιότητας σχετικά με την ιθαγένειά τους. Σε κάποιες περιπτώσεις κρατούνται ή τίθενται υπό παράνομους περιορισμούς μετακίνησης, πράξεις που αποτελούν παραβίαση των προτύπων της αναδιατυπωμένης Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής και άλλων νομοθεσιών.
- ➔ **Επαναπροώθηση:** Ανιθαγενείς πρόσφυγες από χώρες όπως το Ιράκ, η Συρία ή η Αιθιοπία, των οποίων η ανιθαγένεια δεν διευθετείται κατά τη διάρκεια των διαδικασιών καθορισμού του προσφυγικού καθεστώτος, ενδέχεται να αναγκαστούν μετά από ένοπλη σύγκρουση να επιστρέψουν στη χώρα προηγούμενης κατοικίας τους (αν γίνουν δεκτοί) για να έρθουν αντιμέτωποι με σοβαρές διακρίσεις και/ή δίωξη.
- ➔ **Παράνομη κράτηση σε πλαίσιο επιστροφής:** Οι πρόσφυγες των οποίων η ανιθαγένεια δεν έχει διευθετηθεί και στους οποίους δεν χορηγείται διεθνής προστασία, κάποιες φορές κρατούνται παράνομα για παρατεταμένες και επαναλαμβανόμενες περιόδους, ενώ τα κράτη κάνουν μάταιες προσπάθειες να τους επιστρέψουν σε μια χώρα που δεν τους αναγνωρίζει ως πολίτες της.
- ➔ **Στέρηση παιδικών δικαιωμάτων:** τα παιδιά γονέων που δεν αναγνωρίζονται ως ανιθαγενείς ενδέχεται να γεννηθούν ως ανιθαγενή και να υποστούν στέρωση του δικαιωμάτων τους για ιθαγένεια, γεγονός το οποίο τους προκαλεί πολλά προβλήματα, με κίνδυνο να ζουν σε συνθήκες φτώχειας και αστάθειας για παρατεταμένες περιόδους.

Τι μπορώ να κάνω ως επαγγελματίας πρώτης γραμμής προσφύγων;

Οι 4 Αρχές: Αναγνώριση, Εγγραφή, Αναφορά και Ανάγνωση!

1. Αναγνώριση της ανιθαγένειας

Μην υποθέτετε ότι όλοι έχουν ιθαγένεια ή ότι όλοι οι ανιθαγενείς γνωρίζουν ότι είναι ανιθαγενείς. Λάβετε υπόψη ότι ορισμένοι άνθρωποι μπορεί να θεωρούν ως «ιθαγένεια» την εθνικότητα ή την κοινοτική τους ομάδα και όχι την υπηκοότητα. Όταν καθορίζετε το προσφυγικό καθεστώς, σκεφτείτε αν έχει διευθετηθεί επαρκώς η πιθανότητα ανιθαγένειας κατά τις [διαδικασίες ελέγχου διαλογής](#) ή αν έχουν καταγραφεί αρχικές ενδείξεις ανιθαγένειας, κι αν χρειάζεται, ερευνήστε το περισσότερο. Για παράδειγμα:

- ➔ Υπάρχει κάποια χώρα όπου οι αρχές να θεωρούν το άτομο πολίτη της;
- ➔ Έχει ο αιτών κάποιο έγγραφο που να αποδεικνύει ότι θεωρείται πολίτης οποιασδήποτε χώρας, για παράδειγμα, ένα πιστοποιητικό ιθαγένειας ή ένα διαβατήριο; Αν όχι, γιατί όχι; Θα μπορούσαν να αποκτήσουν κάποιο τέτοιο αποδεικτικό στοιχείο;
- ➔ Ανήκει ο αιτών σε κάποια ομάδα της οποίας τα μέλη δεν αναγνωρίζονται ως πολίτες από την κυβέρνηση της χώρας καταγωγής τους, όπως οι [Κούρδοι από τη Συρία](#) ή [το Ιράκ, οι Ροχίνγκια από τη Μιανμάρ](#) ή [οι Μπιντούν από το Κουβέιτ](#);
- ➔ Είναι ο αιτών από μια περιοχή που δεν αναγνωρίζεται ως κράτος από όλες τις χώρες και/ή όπου η αναγνώριση κρατικής υπόστασης δεν υπονοεί πλήρη κυριαρχία ή ισχύουσα εθνικότητα αυτού του κράτους, για παράδειγμα, από την [Παλαιστίνη](#) ή τη [Αυτική Σαχάρα](#);
- ➔ Ισχυρίζεται το άτομο ότι δεν έχει καμία ιθαγένεια;

Περισσότερες ερωτήσεις είναι διαθέσιμες εδώ: [Διαπιστώνοντας την ανιθαγένεια: Ερωτήσεις ελέγχου διαλογής](#)

2. Καταγραφή ανιθαγένειας/κινδύνου ανιθαγένειας

Στα πλαίσια υποδοχής, εάν διαπιστώσετε ότι ένα άτομο μπορεί να διατρέχει κίνδυνο ανιθαγένειας, ή αν το άτομο ισχυρίζεται ότι είναι ανιθαγενής, καταγράψτε αυτήν τη σημαντική πληροφορία σε κάθε έγγραφο που σχετίζεται με το άτομο αυτό. Αν κάποιο έντυπο δεν διαθέτει πεδία που να σας επιτρέπουν να καταγράψετε με ακρίβεια την ανιθαγένεια / τον κίνδυνο ανιθαγένειας, αφήστε μια σχετική σημείωση σε κάποιο σημείο επάνω στο έγγραφο, ώστε να υπάρχει η καταγραφή. Βεβαιωθείτε ότι έχετε ενημερώσει το άτομο σχετικά με αυτό, καθώς και για το ότι ενδέχεται να είναι σημαντική αυτή η πληροφορία γι' αυτό στο μέλλον. Επίσης, κρατήστε αντίγραφα τυχόν σχετικών εγγράφων στο αρχείο σας. Θα ήταν, επίσης, βοηθητικό να ζητήσετε από τον οργανισμό σας να συμπεριλάβει τρόπους για την ακριβή καταγραφή (του κινδύνου) ανιθαγένειας σε όλα τα σχετικά έντυπα.

Στα πλαίσια καθορισμού προσφυγικού καθεστώτος πρέπει να καθοριστεί αν ο αιτών είναι ανιθαγενής. Αν είναι ανιθαγενής, αυτό θα πρέπει να καταγραφεί ξεκάθαρα σε όλα τα σχετικά έγγραφα, ώστε να αναγνωριστεί η ανιθαγένεια του μόλις του χορηγηθεί προσφυγικό καθεστώς και να μην αντιμετωπίσει πιθανή αφαίρεση αργότερα, ακόμα κι αν οι περισσότεροι πρόσφυγες επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Τα άτομα που αναγνωρίζονται ως ανιθαγενείς ή σε κίνδυνο ανιθαγένειας κατά τη διάρκεια του ελέγχου διαλογής, της υποδοχής ή του καθορισμού του προσφυγικού καθεστώτος πρέπει να παραπέμπονται στις αρμόδιες αρχές για να διεξαχθεί ένας πλήρης καθορισμός της πιθανής ανιθαγένειας του ατόμου και να του προσφερθεί επαρκής προστασία (αν είναι διαθέσιμη μια τέτοια διαδικασία). Ο καθορισμός ανιθαγένειας θα πρέπει να διεξάγεται είτε παράλληλα με είτε έπειτα από την εξέταση της αίτησης για το προσφυγικό καθεστώς με πλήρη σεβασμό στην αρχή της εμπιστευτικότητας. Αν είναι ανιθαγενείς αλλά όχι πρόσφυγες, αυτό θα πρέπει να οδηγήσει στην χορήγηση άδειας διαμονής λόγω ανιθαγένειας. Συμβουλευτείτε τον

[Δείκτη ανιθαγένειας](#) μας για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον καθορισμό ανιθαγένειας στη χώρα σας.

3. Παραπομπή των ατόμων για να λάβουν συμβουλές, υποστήριξη και πληροφορίες από ειδικούς

Εντοπίστε οργανισμούς που ειδικεύονται σε θέματα ανιθαγένειας και ιθαγένειας στη χώρα εργασίας σας για να δείτε εάν μπορούν να βοηθήσουν. Κάποια από τα [μέλη μας](#) μπορεί να είναι σε θέση να σας βοηθήσουν. Κατεβάστε και χρησιμοποιήστε τον [οδηγό/αφίσσα](#) μας για τους φορείς αντιμετώπισης των προσφύγων και τον [σύντομο οδηγό](#) μας για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Σε κάποιες περιπτώσεις, ο καθορισμός της ανιθαγένειας ενός ατόμου απαιτεί εξειδικευμένη γνώση που δεν είναι διαθέσιμη στον δημόσιο τομέα και η προετοιμασία μιας αναφοράς που θα επιβεβαιώνει εάν το άτομο είναι άπατρις θα πρέπει να ανατεθεί σε έναν ειδικό.

4. Διαβάστε σχετικά με τον καθορισμό ανιθαγένειας.

Υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες παρακάτω, καθώς και πολύ περισσότερες στις ιστοσελίδες μας (σύνδεσμοι παρακάτω). Μάθετε περισσότερα σχετικά με τη διαπίστωση της ανιθαγένειας εδώ:

- ➔ Παρακολουθήστε το διαδικτυακό μας σεμινάριο [Is Europe falling behind on statelessness determination and protection?](#) (Υπολείπεται η Ευρώπη στον καθορισμό και την προστασία της ανιθαγένειας;)
- ➔ [Πρακτικός Οδηγός της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο \(ΕΥΥΑ\) κατά την Εγγραφή: Υποβολή αιτημάτων για διεθνή προστασία](#) (βλέπε σελ.39-42 «Ανιθαγένεια»)
- ➔ [Εργαλείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τον εντοπισμό και την προστασία των ανιθαγενών υπό κράτηση](#)
- ➔ Τόπος δημόσιας συζήτησης μεταναστών: [Οδηγός εντοπισμού, στήριξης και καθοδήγησης προσώπων σε κίνδυνοανιθαγένειας στη Γαλλία](#)

Μάθετε περισσότερα σχετικά με τον καθορισμό ανιθαγένειας εδώ:

- ➔ [Καθορισμός ανιθαγένειας και προστασία στην Ευρώπη](#)
- ➔ Εγχειρίδιο προστασίας ανιθαγενών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
- ➔ Ο [Δείκτης Ανιθαγένειάς μας](#)

Τι πρέπει να αλλάξει σε επίπεδο πολιτικής;

- ➔ Οι φορείς που παρέχουν στήριξη κατά την υποδοχή των αιτούντων άσυλο θα πρέπει να λαμβάνουν τουλάχιστον βασική [εκπαίδευση σχετικά με την ανιθαγένεια και την ιθαγένεια](#) και με το πού μπορούν να παραπέμπουν τα άτομα για εξειδικευμένες συμβουλές.
- ➔ [Οι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες](#) σχετικά με τα προβλήματα ανιθαγένειας και ιθαγένειας και με το πού μπορούν να βρουν περισσότερες πληροφορίες και βοήθεια για να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους καθώς και νομικές συμβουλές χωρίς χρέωση.
- ➔ Θα πρέπει να υπάρχουν τυποποιημένες διαδικασίες για τη διαπίστωση και την εκτίμηση της ανιθαγένειας στα πλαίσια υποδοχής και καθορισμού του προσφυγικού καθεστώτος, και θα πρέπει να διεκπεραιώνονται ειδικές διαδικασίες καθορισμού ανιθαγένειας για να χορηγηθεί προστασία λόγω ανιθαγένειας.

- ➔ Τα κράτη θα πρέπει να καθιερώσουν μια **νομική Διαδικασία Καθορισμού Ανιθαγένειας που θα οδηγεί σε ένα ειδικό καθεστώς ανιθαγένειας**, σύμφωνα με τις ορθές πρακτικές και τους διεθνείς κανόνες, με ξεκάθαρους μηχανισμούς αναφοράς για τη διασφάλιση του καθορισμού ανιθαγένειας στην κατάλληλη φάση των διαδικασιών διεθνούς προστασίας.
- ➔ **Θα πρέπει να παρέχεται εκπαίδευση σε δικηγόρους και υπαλλήλους** που είναι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων σχετικών με τα αιτήματα διεθνούς προστασίας, ιθαγένειας και κράτησης μεταναστών.
- ➔ Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να **χρηματοδοτούν επαρκώς την προετοιμασία αναφορών Πληροφοριών σχετικών με τη χώρα καταγωγής (Country of Origin Information, COI)** από ειδικούς και αυτή η αναφορά να περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με την ανιθαγένεια.

Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα και πρόσθετες πηγές

Ποιες αρχές θα πρέπει να καθορίζουν την ανιθαγένεια; Η ανιθαγένεια μπορεί να καθοριστεί μέσω μιας ειδικής διαδικασίας καθορισμού ανιθαγένειας ή ως μέρος της διαδικασίας καθορισμού του προσφυγικού καθεστώτος. Ο κίνδυνος ανιθαγένειας θα πρέπει να διαπιστώνεται κατά την εγγραφή, αλλά να καθορίζεται αργότερα με νομική βοήθεια και άλλες εγγυήσεις. Οι ίδιες αρχές θα πρέπει να εφαρμόζονται σε όλες τις διαδικασίες καθορισμού και θα πρέπει να υπάρχουν οι κατάλληλοι σύνδεσμοι και μηχανισμοί αναφοράς μεταξύ τους. Αν δεν διαπιστωθεί και δεν καθοριστεί η ανιθαγένεια από τις αρχές μέσω αξιόπιστων διαδικασιών, οι ανιθαγενείς πρόσφυγες ενδέχεται να βρεθούν σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση και οι αποφάσεις που τους αφορούν ενδέχεται να είναι παράνομες και να μπορεί να υποβληθεί έφεση.

Η αποτυχία να αυτοπροσδιοριστεί κάποιος ως ανιθαγενής δεν θα πρέπει να επηρεάζει τις εκτιμήσεις αξιοπιστίας: Κάποιοι ανιθαγενείς πρόσφυγες ενδέχεται να μην γνωρίζουν ότι είναι ανιθαγενείς ή τη σημασία της έλλειψης ιθαγένειας ή να φοβούνται να πουν στις αρχές ότι είναι ανιθαγενείς λόγω παρελθοντικών διακρίσεων ή διώξεων. Αν δεν προσδιοριστεί η ανιθαγένεια ή ο κίνδυνος αυτής κατά τα στάδια εγγραφής, οι μετέπειτα αμφιβολίες σχετικά με την ιθαγένεια ενός ατόμου δεν θα πρέπει να επηρεάζουν την εκτίμηση αξιοπιστίας τους σε διαδικασίες σχετικές με το άσυλο ή άλλα θέματα.

Μπορεί να είναι δύσκολο να αποδειχθεί η ανιθαγένεια και οι σύνδεσμοι με μια χώρα: Κάποιοι ανιθαγενείς πρόσφυγες έχουν έγγραφα που δείχνουν ότι είναι ανιθαγενείς. Για παράδειγμα, τα άτομα που είχαν ιθαγένεια αλλά την έχασαν μπορεί να έχουν αποδείξεις. Κάποιοι ανιθαγενείς έχουν ελάχιστες ή και καθόλου αποδείξεις της ταυτότητας, της ανιθαγένειας, του τόπου γέννησής τους, οικογενειακών συνδέσμων ή συνδέσμων με μια χώρα. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων θα πρέπει να τους βοηθούν να αποκτήσουν αποδείξεις, αν αυτό είναι δυνατό, να αποδέχονται μη έγγραφες αποδείξεις και να τους δίνουν το πλεονέκτημα της αμφιβολίας αν δεν υπάρχει καμία διαθέσιμη απόδειξη.

Οι ανιθαγενείς αντιμετωπίζουν συχνά διακρίσεις: Μερικοί έχουν βρεθεί σε σοβαρή κοινωνική, πολιτική και οικονομική μειονεκτική θέση στις χώρες καταγωγής ή πρώην κατοικίας τους. Για παράδειγμα, μπορεί να τους έχει στερηθεί η πρόσβαση σε ληξιαρχικά βιβλία και έγγραφα, τυπική εκπαίδευση και απασχόληση, υγειονομική περίθαλψη, ισότιμο γάμος και δικαιώματα ιδιοκτησίας.

Μπορεί να βρίσκονται σε περαιτέρω μειονεκτική θέση όσον αφορά την πρόσβαση σε γραφειοκρατικά συστήματα και διαδικασίες καθώς αναζητούν προστασία στην Ευρώπη.

Η ανιθαγένεια μπορεί να συνδεθεί με λόγους της Σύμβασης περί Προσφύγων, ή όχι: Η έλλειψη ιθαγένειας μπορεί να είναι (εν μέρη) ο λόγος που ένας ανιθαγενής εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του, για παράδειγμα οι Ροχίνγκια αντιμετώπισαν δίωξη λόγω εθνικότητας και τους αρνήθηκαν την ιθαγένεια στη Μιανμάρ. Άλλοι ανιθαγενείς μπορεί να είναι μεταξύ εκείνων που εκτοπίστηκαν λόγω πιο γενικευμένων συγκρούσεων, για παράδειγμα οι ανιθαγενείς Παλαιστίνιοι και οι Κούρδοι που εγκατέλειψαν τη Συρία. Και στις δύο περιπτώσεις, η ανιθαγένεια θα πρέπει να προσδιορίζεται και να καταγράφεται ορθά, καθώς και να προστατεύονται οι ανιθαγενείς.

Λάβετε περισσότερες πληροφορίες

[European Network on Statelessness](#) (Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Ανιθαγένεια)

[Stateless Journeys](#)

[Statelessness Index](#) (Ευρετήριο Ανιθαγένειας)

[UNHCR's Ending Statelessness](#) (Ιστότοπος της ΥΑ/ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες — Εξάλειψη της Ανιθαγένειας)

[UNHCR's Self-Study Module on Statelessness](#) (Ενότητα αυτοδιδασκαλίας για την Ανιθαγένεια από την ΥΑ/ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες)

[Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Ινστιτούτο Ανιθαγένειας και Ενσωμάτωσης)

[Statefree](#)

Besuchen Sie einen Kurs am [Institut für Staatenlosigkeit und Inklusion](#) oder an der [Universität von Melbourne](#).

Παρακολουθήστε ένα μάθημα στο [Ινστιτούτο Ανιθαγένειας και Ενσωμάτωσης](#) ή στο [Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης](#).

Οι οργανισμοί στην Ευρώπη μπορούν να [επικοινωνήσουν με το ENS](#) σχετικά με τις δυνατότητες κατάρτισης.

Μπορείτε επίσης [να εγγραφείτε στη λίστα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας/newsletter](#), να μας ακολουθήσετε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να υποστηρίξετε την [εκστρατεία της Stateless Journeys](#).

«Πέρασα από τρεις διαδικασίες ασύλου και μία «διαδικασία χωρίς υπαιτιότητα». Η ανιθαγένεια δεν θεωρήθηκε ως λόγος παροχής ασύλου. Στην τρίτη διαδικασία ασύλου, μου χορηγήθηκε τελικά διεθνής προστασία αλλά για διαφορετικούς λόγους... Νιώθω θύμα διάκρισης και περιθωριοποίησης... Δεν μπορώ να πάω πουθενά.»

~ Κουβετιανός Μπιντούν στην Ολλανδία